

اولویت بندی نقش عوامل فردی در توسعه کارآفرینی روستایی

(مطالعه موردی: مناطق روستایی شهرستان شبستر)

مرتیضی برزگری*، اوحید فتاحی، لیلیا قاسمی اسفهلان، شهروز صبوری
کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی کسب و کار، دانشگاه آزاد تبریز، ایران m_barzegari1990@yahoo.com
دکترای مدیریت بازرگانی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد شبستر، ایران v.fattahi@yahoo.com
آمربی، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور، ایران sanam_esfahlan@yahoo.com
دانشجوی دکتری کارآفرینی، دانشگاه آزاد قزوین، ایران shahruz.sabori@gmail.com

چکیده

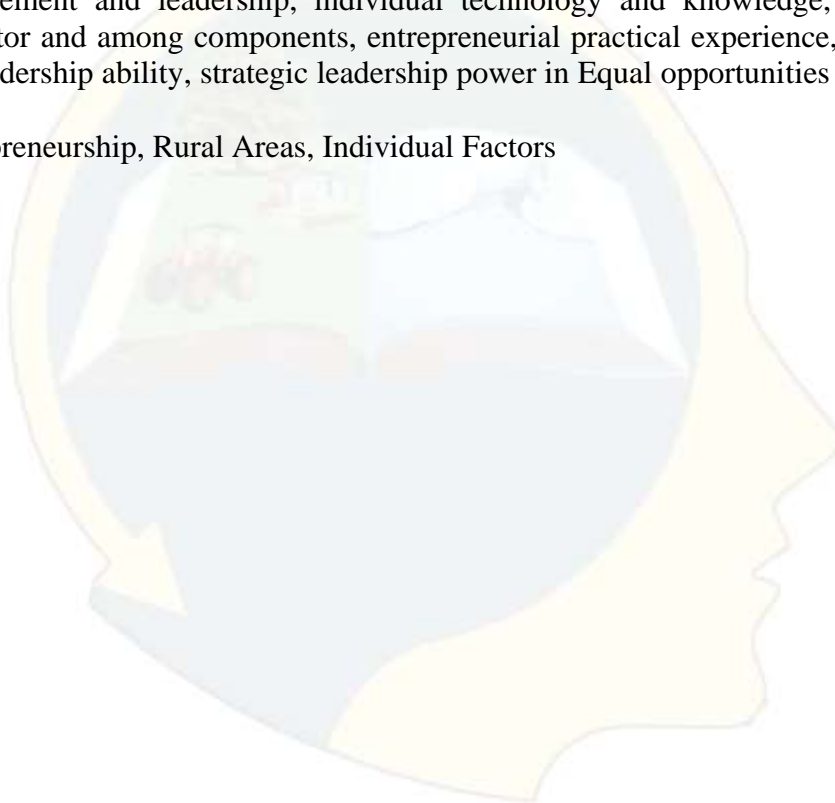
این تحقیق به منظور بررسی نقش عوامل فردی (انسانی) در توسعه کارآفرینی روستایی، مطالعه موردی مناطق روستایی شهرستان شبستر انجام شده است، عوامل فردی شامل، روانشناختی، مدیریت و رهبری فردی، و فن و دانش فردی و مولفه های عوامل مورد ارزیابی قرار گرفت، تحقیق از نوع توصیفی و به لحاظ هدف کاربردی می باشد، از هر دو روش میدانی و کتابخانه ای برای گردآوری داده های تحقیق استفاده شده است ابزار گردآوری داده ها به صورت مصاحبه هدایت شده می باشد و روش تجزیه و تحلیل داده ها به روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی می باشد، جامعه آماری این تحقیق کل کارآفرینان، سرمایه گذاران، صنعت گران، مسئولین به تعداد نامحدود می باشد و نمونه آماری این تحقیق ۲۰ نفر به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب خبرگان می باشد برای روایی داده ها از نظر اساتید و برای پایایی آنها از روش نرخ ناسازگاری استفاده شده است نتایج پژوهش نشان داد در بین عوامل اصلی به ترتیب، مدیریت و رهبری فردی، فن و دانش فردی، عامل روانشناختی فردی و در بین مولفه ها نیز، تجربه عملی فرد کارآفرین، توانایی مدیریت و رهبری فردی، قدرت استراتژیک رهبری در برابر فرصت ها و تهدیدها در اولویت قرار دارند

کلمات کلیدی: کارآفرینی، مناطق روستایی، عوامل فردی

Abstract

This research was conducted to investigate the role of individual (human) factors in the development of rural entrepreneurship, a case study of rural areas of Shabestar city, individual factors including psychological, individual management and leadership, and individual technology and knowledge, and components of the factors evaluated. The research is descriptive and in terms of its purpose, using both field and library methods for collecting research data. Data collection tools are guided by interview and the method of analysis and Data analysis is done by hierarchical process analysis method. The statistical population of this research is the whole of entrepreneurs, investors, industries The experts, are unlimited, and the statistical sample of this study is 20 people who can be selected by expert sampling. In order to evaluate the validity of the data, the professors used the incompatibility rate method for their reliability. The results of the research showed that among the main factors, respectively, individual management and leadership, individual technology and knowledge, individual psychological factor and among components, entrepreneurial practical experience, individual leadership and leadership ability, strategic leadership power in Equal opportunities and threats are prioritized

Keywords: Entrepreneurship, Rural Areas, Individual Factors

مقدمه

ظهور اندیشه‌های نوین در عرصه اقتصاد سبب شده است که در نظریه‌های جدید اقتصادی، مقوله کارآفرینی به طور جدی مدنظر قرار گیرد و از کارآفرینی به عنوان موتور محرک رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع یاد شود (موحدی و یعقوبی، ۲۰۱۲) در قرن جدید آهنگ رشد تغییرات نسبت به قرن‌های پیشین، از رشد چشمگیری برخوردار است این تغییرات در پاسخ به نیازهای روزافزون جوامع بشری است نیازهای جوامع بشری با توجه به جدید بودن و تنوع آنها به سرعت در حال تغییر و تحول‌اند و کشورها برای همگام شدن با این تغییر و تحولات باید شرایطی فراهم کنند تا افراد روحیه کارآفرینی به دست آورند به همین دلیل کارآفرینی به عنوان عامل کلیدی رشد و توسعه اقتصادی در عصر مدرن شناخته شده و موجب بهره‌مندی مردم و کشور می شود از این رو، توسعه کارآفرینی مقوله‌ی مهمی است که کشورهای پیشرفته در فرایند توسعه اقتصادی-اجتماعی نسبت به آن توجه جدی مبذول داشته‌اند و توسعه کارآفرینی را در اولویت برنامه‌های توسعه خود قرار داده‌اند (کردناییج، ۱۳۸۶) کارآفرینی نیرومحرکه‌ی اصلی در توسعه اقتصادی و از مشخصه‌های یک اقتصاد سالم است در واقع کارآفرینی مؤثرترین روش برقراری ارتباط بین علم و بازار است کارآفرینی موجب شناسایی فرصت‌ها، تهدیدها و نقاط قوت و ضعف محیط‌های فعالیت از جمله کشاورزی با روش‌شناسی و سیاست‌گزینی خاص و جدید برای تحول و دگرگونی در کشاورزی است این تحول با ارائه‌ی تفکر، روش و تدبیری نو برای حل مشکلات گذشته و کنونی همراه است که به بهبود وضع اقتصادی روستائیان و کشاورزان منجر خواهد شد (بابایی فینی، ۱۳۹۲) هدف از تحقیق بررسی عوامل فردی (انسانی) در توسعه مناطق روستایی شهرستان شبستر است، سوال اصلی تحقیق عبارتند از: عوامل فردی کارآفرینی (منابع انسانی) در توسعه مناطق روستایی شهرستان شبستر نقش دارد؟ می‌باشد همچنین سوالات فرعی شامل: عامل روانشناختی، عامل دانش و آگاهی، عامل توانمندی‌های فنی-مدیریتی در توسعه روستایی نقش دارد؟ می باشد.

پیشینه نظری

امروزه بسیاری از پژوهشگران علوم اجتماعی معتقدند کارآفرینی یک راهبرد مناسب برای مبارزه با فقر و نگاهداشت ثروت در جوامع کم درآمد است؛ بنابراین، در پاسخ به اقتصاد جهانی، سیاستگذاران روستایی به توسعه کسب و کارهای کوچک، انجمن‌های تجاری منطقه‌ای و کارآفرینان محلی توجه کرده‌اند (گزارش‌های جهانی، ۲۰۱۴)، (پترین و گنون، ۱۹۹۷) و (لویتاس، ۲۰۰۰) در دو پژوهش جداگانه‌ای، بیان کرده‌اند که کارآفرینی روستایی اساساً با کارآفرینی شهری تفاوتی ندارد؛ جز اینکه باید آن را در فضای روستا تصور کرد به عقیده (کولوزک، ۱۹۹۹) مفهوم کارآفرینی روستایی تنها به کشاورزی و فعالیتهای مرتبط، مانند صنایع غذایی محدود نمی‌شود؛ بلکه توسعه صنعتی را نیز پوشش می‌دهد این مفهوم تنها به روستاها محدود نمی‌شود و شهرهای کوچک و نواحی مجاور را نیز دربر می‌گیرد مؤسسه‌های توسعه، کارآفرینی روستایی را قابلیت برای ایجاد فرصتهای شغلی تلقی می‌کنند، سیاست‌مداران آن را به عنوان راه حلی مهم برای پیشگیری از آشفته‌گی روستا می‌شناسند، کشاورزان کارآفرینی را ابزاری برای بهبود درآمدهای کشاورزی در نظر می‌گیرند و زنان آن را به‌عنوان امکان کار در مجاورت منازلشان تلقی می‌کنند البته برای تمامی این گروه‌ها، کارآفرینی و اشتغال وسیله‌ای برای بهبود کیفیت زندگی افراد و خانواده‌ها و اجتماع‌ها به شمار می‌رود که نتیجه تعامل آن، ایجاد محیط و اقتصاد سالم است. در مناطق روستایی نیز خوداشتغالی عاملی مؤثر در افزایش تولید و اشتغالزایی و راهی برای مقابله با بحران بیکاری و پاسخگویی به تقاضای متنوع جامعه روستایی بوده و به یکی از جنبه‌های مهم و اساسی برنامه‌های توسعه روستایی تبدیل شده است (Higgins & Morgan, 2000) به طوری که در نظریه‌های توسعه روستایی، کارآفرینی راهکاری جدید برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی در مناطق روستایی در جهت تغییر الگوی زندگی کنونی به الگوی مطلوب و شایسته انسانی، کاهش شکاف شهر و روستا، ایجاد برابری اقتصادی، اجتماعی، محیطی و نهادی و ابزاری مهم برای رسیدن به توسعه پایدار می‌باشد (Faraji sabokbar et al., 2011) همچون شهرها، مملو از فرصتهای جدید و کشف نشده هستند که بهره‌گیری از این فرصت‌ها و ایجاد کسب و کارهای جدید می‌تواند مزایای اقتصادی زیادی داشته باشد (Lordkipanidze et al, 2005)

پیشینه تحقیق

(آمدی و همکاران ۱۳۸۸) در پژوهشی که بر روی تعاونی های کشاورزی تهران انجام دادند به این نتیجه دست یافتند که به ترتیب وجود ویژگی های کارآفرینانه در اعضا، میزان شرکت در دوره های آموزشی، رضایت از فعالیت های انجام گرفته در تعاونی، انجام فعالیت ها به صورت گروهی در تعاونی، ارائه خدمات در تعاونی و عوامل اقتصادی در تعاونی نقش مثبتی بر ترویج کارآفرینی داشته اند (قیاس وند و همکاران، ۲۰۰۹). در پژوهشی که بر روی شش استان زنجان، سیستان و بلوچستان، قزوین، فارس، چهارمحال، کرمانشاه در خصوص عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در تعاونی های کشاورزی انجام دادند، بر مبنای نظر مدیران آن ها، عوامل نام برده را در هشت گروه روان شناختی، آموزشی، اقتصادی، سازمانی، مالی، ویژگی های فردی، قانونی، اجتماعی شناسایی نمودند (Baniasadi et al, 2013) در پژوهشی که در مورد توسعه کارآفرینی روستایی انجام دادند، دریافتند که حدود 42 درصد کارآفرینان روستایی در سنین بین ۲۰ تا ۳۰ می باشند. همچنین نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بیش از ۵۵ درصد کارآفرینان روستایی تحصیلات دانشگاهی نداشته اند و می توان گفت تحصیلات دانشگاهی جهت آموزش کارآفرینان امری ضروری نیست. همچنین نتایج حاکی از این است که چهار عامل تعیین کننده کارآفرینی به ترتیب اهمیت عبارتند از ویژگی های روان شناختی، ویژگی های فردی، عوامل زیرساختی و نیز عوامل مشارکتی، همچنین؛ (توسلی و همکاران، ۲۰۰۳)، (مقصودی و همکاران، ۲۰۱۳)، (فوتوحی، ۲۰۱۴) به نقش کارآفرینی در پژوهش های اخیر پرداخته اند.

روش شناسی

این تحقیق به لحاظ ماهیت از نوع کیفی، از نظر روش تحقیق توصیفی و به لحاظ هدف کاربردی است در این پژوهش جهت مطالعه موضوعی روش کتابخانه ای شامل کتب مجله های داخلی و خارجی، مقالات داخلی و خارجی، پایان نامه و اینترنت استفاده شده است همچنین برای جمع آوری داده از روش میدانی با استفاده از ابزار مصاحبه به صورت هدایت شده استفاده شده است جامعه آماری این تحقیق کل کارآفرینان و افراد موفق در حوزه کسب و کار در مناطق روستایی شهرستان هستند که تعداد دقیقی ندارند اما نمونه آماری این تحقیق به صورت نمونه گیری دردسترس و انتخاب خبرگان شامل (کارشناسی ارشد اشتغال و کاریابی اداره تعاون شهرستان شبستر، کارشناسان ارشد امور اقتصادی فرمانداری شهرستان شبستر، ریاست توسعه بازرگانی شهرستان شبستر، ریاست محیط زیست شهرستان شبستر، مدیر عامل شرکت آی سودا ماکارون، کارآفرینان و استادان و بازاریابان و صاحبان حرف و مشاغل شهرستان شبستر و...) به تعداد ۲۰ نفر می باشد جهت اطمینان از روایی این پژوهش، سوالات مصاحبه دو استاد و دو کارآفرین شهرستان شبستر قرار گرفت و اصلاحات لازم انجام گردید برای سنجش پایایی سوالات تحقیق، از روش محاسبه نرخ ناسازگاری استفاده شده است همچنین برای تجزیه و تحلیل داده ها از فرایند تحلیل سلسله مراتبی استفاده شده است فرایند تحلیل سلسله مراتبی از روش های تصمیم گیری چند معیاره که توسط ال ساعتی در سال ۱۹۷۰ ارائه گردید زمانی که عمل تصمیم گیری با چند گزینه رقیب و معیار تصمیم گیری روبه روست می تواند مورد مقایسه زوجی قرار گیرد در واقع این تکنیک کمی-کیفی، برای مقایسه معیارها و گزینه ها طراحی شده است (داريجانی و همکاران، ۲۰۱۱) در به دست آوردن ماتریس زوجی، معیارها و زیرمعیارهای هر گروه دو به دو با هم مقایسه و مقادیر ۱ تا ۹ را به خود اختصاص می دهند (قدسی پور، ۲۰۰۰) جهت ارزیابی اولویت بندی معیارها و زیرمعیارها مراحل زیر ضروری است (ساعتی و همکاران، ۲۰۰۸) گام اول: تشکیل ماتریس مقایسات زوجی، گام دوم؛ تشکیل ماتریس به هنجار شده، گام سوم؛ محاسبه وزن نسبی شاخص ها، گام چهارم؛ محاسبه نرخ ناسازگاری جهت اطمینان از پایایی داده ها

تحلیل و بررسی

سوال اصلی پژوهش: عوامل فردی (انسانی) در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی شهرستان شبستر نقش دارد؟ مرحله اول: تشکیل ماتریس مقایسات زوجی گروهی عوامل اصلی مؤثر در نقش عوامل اصلی مؤثر در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی شهرستان شبستر
جدول ۱: ماتریس مقایسات زوجی گروهی عوامل اصلی مؤثر در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی

عوامل فردی کارآفرینی	عامل روانشناختی	فن و دانش فردی	مدیریت و رهبری فردی
عامل روانشناختی	۱	۰,۸۵۲۳	۰,۸۰۱۲
فن و دانش فردی	۱,۱۷۳۲	۱	۰,۸۲۱۳
مدیریت و رهبری فردی	۱,۲۴۸۱	۱,۲۱۷۵	۱
مجموع	۳,۴۲۱۳	۳,۰۶۹۸	۲,۶۲۲۵

مرحله دوم: تشکیل ماتریس به هنجار شده مقایسات زوجی گروهی عامل های اصلی در توسعه کارآفرینی

جدول ۲: ماتریس به هنجار شده مقایسات زوجی گروهی مولفه های عوامل اصلی محیطی کارآفرینی

عوامل فردی کارآفرینی	عامل روانشناختی	فن و دانش فردی	مدیریت و رهبری فردی
عامل روانشناختی	۰,۲۹۲۲	۰,۲۷۷۶	۰,۳۰۵۵
فن و دانش فردی	۰,۳۴۲۹	۰,۳۲۵۷	۰,۳۱۳۱
مدیریت و رهبری فردی	۰,۳۶۴۸	۰,۳۹۶۶	۰,۳۸۱۳

مرحله سوم: محاسبه وزن نسبی شاخص ها (میانگین به هنجار شده مولفه ها)

جدول ۳: وزن نسبی عوامل اصلی مؤثر در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی

عامل روانشناختی	۰,۲۹۱۸
مدیریت و رهبری فردی	۰,۳۲۷۳
فن و دانش فردی	۰,۳۸۰۹
جمع	۱

برای بررسی و اطمینان پایایی داده ها از روش نرخ ناسازگاری استفاده می شود که در جدول زیر آورده شده است:

جدول ۴: محاسبات نرخ ناسازگاری مقایسه‌های زوجی مؤثر بر نقش عوامل محیطی کارآفرینی در توسعه روستایی

عوامل اصلی آمیخته بازاریابی	WSV	CV	λ_{max}	II	IR
عامل روانشناختی	۰,۸۶۶۱	۳,۰۰۲۶۱	۳,۰۰۲۲	۰,۰۰۰۷۳	۰,۰۰۱۲
فن و دانش فردی	۰,۹۸۲۴۷	۳,۰۰۱۷			
مدیریت و رهبری فردی	۱,۱۴۳۵	۳,۰۰۲۳			

همان‌گونه که در جدول ۴ نشان داده شده است، نرخ ناسازگاری محاسبه‌شده برای ماتریس مقایسات زوجی گروهی، کوچک‌تر از ۰,۱ می‌باشد. بر همین اساس نیز می‌توان گفت بین مقایسات زوجی گروهی انجام‌گرفته سازگاری وجود دارد، پس از بررسی داده‌های خام ماتریس اولیه در اکسل و تبدیل به ماتریس به هنجار شده نهایتاً وزن نسبی عناصر در جداول (۷ تا ۵) در پاسخ به سوالات تحقیق آورده شده است.

سوال فرعی ۱: مولفه‌های عامل روانشناختی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی نقش دارد؟

جدول ۵: وزن نسبی مولفه‌های روانشناختی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی

اشتیاق فردی کارآفرینی	۰,۲۶۱۳
خلاقیت شخصی و فردی	۰,۲۳۹۰
نگاه و بینش به کارآفرینی	۰,۲۱۸۵
اعتماد به نفس و خودباوری	۰,۲۸۱۲
جمع	۱

سوال فرعی ۲: مولفه‌های عامل مدیریت و رهبری فردی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی نقش دارد؟

جدول ۶: وزن نسبی مولفه‌های مدیریت و رهبری فردی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی

توانایی مدیریتی و رهبری فردی	۰,۲۹۰۱
عدالت میان کارکنان	۰,۲۲۰۴
قدرت مذاکره رهبری	۰,۱۹۹۶
قدرت استراتژیک رهبری در برابر فرصتها و تهدیدها	۰,۲۸۹۹
جمع	۱

سوال فرعی ۳: مولفه‌های عامل فن و دانش فردی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی نقش دارد؟

جدول ۷: وزن نسبی مولفه‌های فن و دانش فردی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی

تحصیلات آکادمیک کارآفرینی	۰,۲۳۵۲
تجربه عملی فرد کارآفرین	۰,۴۴۰۱
حرفه و فن کارآفرینی	۰,۳۲۴۷
جمع	۱

پس از محاسبه وزن عوامل نسبی و مولفه‌های عوامل اصلی و فرعی (معیارها و زیرمعیارها)، با ضرب عوامل اصلی در فرعی وزن نهایی هر مولفه بدست می‌آید که در جدول ۵ نشان داده شده است:

جدول ۸: وزن نهایی و اولویت مولفه های موثر در توسعه عوامل فردی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی شهرستان شبستر

شماره	وزن اصلی	وزن نسبی	وزن نهایی	مولفه ها	رتبه مولفه
۱	۰,۲۹۱۸	۰,۲۶۱۳	۰,۰۷۶۲۴	اشتیاق فردی کارآفرین	۸
۲	۰,۲۹۱۸	۰,۲۳۹۰	۰,۰۶۹۷۴	نقش خلاقیت شخصی و فردی	۱۰
۳	۰,۲۹۱۸	۰,۲۱۸۵	۰,۰۶۳۷۵	نگاه و بینش به کارآفرینی	۱۱
۴	۰,۲۹۱۸	۰,۲۸۱۲	۰,۰۸۲۰۵	اعتماد به نفس و خودباوری	۶
۵	۰,۳۲۷۳	۰,۲۳۵۲	۰,۰۷۶۹۸	تحصیلات آکادمیک کارآفرین	۷
۶	۰,۳۲۷۳	۰,۴۴۰۱	۰,۱۴۴۰	تجربه عملی فرد کارآفرین	۱
۷	۰,۳۲۷۳	۰,۳۲۴۷	۰,۱۰۶۲	حرفه و فن کارآفرینی	۴
۸	۰,۳۸۰۹	۰,۲۹۰۱	۰,۱۱۰۴۹	توانایی مدیریت و رهبری فردی	۲
۹	۰,۳۸۰۹	۰,۲۲۰۴	۰,۰۸۳۹۵	عدالت میان کارکنان	۵
۱۰	۰,۳۸۰۹	۰,۱۹۹۹	۰,۰۷۶۱۴	قدرت مذاکره رهبری	۹
۱۱	۰,۳۸۰۹	۰,۲۸۹۹	۰,۱۱۰۴۲	قدرت استراتژیک رهبری در برابر فرصت ها و تهدیدها	۳

نتایج و پیشنهادات

نتایج مقایسات زوجی عوامل اصلی و فرعی فردی در توسعه کارآفرینی مناطق روستایی شهرستان شبستر نشان می دهد:

- در بین عوامل اصلی، اولویت به ترتیب با عامل های اصلی؛ مدیریت و رهبری فردی، فن دانش فردی، عامل روانشناختی فرد می باشد که با یافته های پیش بین و همکاران (Lawrence & Ganguli, 2016، (۱۳۹۱)، نیز دارای نقاط مشترک بالایی هست.
- نتایج مقایسات زوجی مولفه های توانایی روانشناختی فردی نشان داد: در بین مولفه ها اعتماد به نفس و خودباوری فردی، اشتیاق فردی کارآفرینی، خلاقیت شخصی و فردی، نگاه و بینش به کارآفرینی در اولویت قرار دارند
- نتایج مقایسات زوجی مولفه های مدیریت و رهبری فردی نشان داد: توانایی مدیریت و رهبری فردی، قدرت استراتژیک رهبری در برابر فرصت ها و تهدیدها، عدالت میان کارکنان، قدرت مذاکره رهبری در اولویت قرار دارند
- نتایج مقایسات زوجی فن و دانش فردی نشان داد: در بین مولفه ها تجربه عملی فرد کارآفرین، حرفه و فن کارآفرینی، و نهایتاً تحصیلات دانشگاهی فرد کارآفرین در اولویت قرار دارند

پیشنهادات

- با توجه به مهاجرت مردم روستاها به شهرها و کاهش جمعیت و خیلی مشکلات دیگر و کمبود شغل و بررسی دیگر شاخصها و پارامترها موارد ذیل پیشنهاد می شود:
- توجه بیشتر نهادهای دولتی و غیرانتفاعی به مسایل مدیریت و رهبری فردی و فن و دانش فردی با توجه به نظرات خبرگان و کارآفرینان
 - حل مسایل مربوط به عوامل روانشناختی مانند اعتماد به نفس و خودباوری در بین کارآفرینان، ایجاد شور و شوق و علاقه، برگزاری کلاسهای جهت بارور سازی خلاقیت و ایجاد بینشی جدید به حوزه و صنعت کارآفرینی
 - تلفیق علم و تجربه و ایجاد رهبری فردی در بین کارآفرینان، استفاده از فرصتهای موجود و سازوکارهای مقابله با تهدیدها، برقرای مساوات و برابری میان کارکنان، استفاده از قدرت مذاکره در گرفتن امتیازات در برابر رقبا

۴. پرورش نیروی کارآفرین، تخصص حداقل در یک زمینه خاص، پیوند صنعت با دانشگاه در جهت استفاده حداکثری از منابع موجود و برنامه برای آینده

۵. ایجاد یک شبکه پیوسته و مجازی عملی و کاربردی برای آموزش کارآفرینی و ترویج نقش کارآفرینی در پیشرفت روستا

منابع

آمدی، ا.، ملک محمدی، ا.، و حسینی نیا، غ.، (۱۳۸۸) تحلیل رگرسیونی عوامل مؤثر بر ترویج کارآفرینی در تعاونی های کشاورزی تهران. مجله تعاون، سال بیستم، شماره ۲۱۰ و ۲۱۱، صفحات ۱۷-۳۴.

بابایی فینی، ا.، و رحمانی، ب.، (۱۳۹۲)، تحلیل راهبردهای مؤثر بر توسعه ی تعاونی های کشاورزی در اقتصاد روستایی (مطالعه ی موردی: شهرستان خدابنده) مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال سوم، شماره ۱۱، صفحات ۱۱۳-۱۳۲.

آذر، عادل و رجبزاده، علی، (۱۳۹۳)، تصمیم گیری کاربردی رویکرد MADM، چاپ ششم، تهران: انتشارات نگاه دانش.

کرد نایب، ا.، و زالی، م.، (۱۳۸۸)، راهکارهای توسعه ی کارآفرینی در ایران، فصلنامه مطالعات جوانان، شماره ۱۰ و ۱۱، صفحات ۴۱-۵۸.

Petrin, T., & Gannon, A. (1997). Rural development through entrepreneurship. Rome: REU Technical Series (FAO).

Levitas, R. (2000). Community, utopia and new labour. Local Economy, 15(3), 88-97. doi: 10.1080/02690940050174193

Darijani, A., Shahhossein Dastjerdi, S., and Shahnoushi, N. 2011. Determination of drought risk management priorities in agricultural sector of Gonbad-e-Kavous district using AHP technique. Agricultural Economics 5 (1): 37-59. (In Persian with english summary).

faraji sabokbar, H.S., Badri, S.A.; Sajasi Qedar, H., Sadghlov, T. & Shahdady Khajeh Askar, A. (2011). Priority for the development of entrepreneurship in rural areas by using Prometea (Case Study: Khodabandeh rural near the central of county Zanjan). Human Geography preceding studies, 75, 68-53. (In Farsi)

Higgins, M., & Morgan, J. (2000), The of Creativity in Planning: The creative practitioner, Planning Practice and Research, 15(1-2), 117-127.

Lordkipanidze, M.; Brezet, H. & Backman, M. (2005). The entrepreneurship factor in sustainable tourism development, Journal of Cleaner Production, 2(13), 787-798.

Morrison, A. (2015), 'A contextualization of entrepreneurship', International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, 12 (4), 192-209.

Movahedi, R., Yaqoubi Farani, A. (2012). [An introduction to rural entrepreneurship (Persian)]. Hamadan: Bu-Ali Sina University.

Kulawczuk, P. (1999). The development of entrepreneurship in rural areas. In J. D. Kimball (Ed.), The transfer of power: Decentralization in central and eastern Europe (pp. 97-109). Budapest: The Local Government and Service Form Initiative.

Ghiasvand Ghiasy, F., Farajolah Hosseini, S. J., Malekmohammadi, I., & Hosseini, S. M. (2009). Factors influencing the entrepreneurship in Iran's agricultural cooperatives. Australian Journal of Basic and Applied Sciences, 3(2), 11701176.

Baniasadi, N., Ebrahimi, M., & Khatonabadi, S. A. (2013). Factors influencing the development of rural entrepreneurship a case study of Iran. Advances in Environmental Biology, 7(8), 19301936.

Tavasoli, F., Charmchian Langerodi, M., & Ahmadpour, A. (2013). The Strengthening modeling of agricultural production cooperatives entrepreneurship spirit in Amol township. International Research Journal of Applied and Basic Sciences. 4 (9), 26132619-. Retrieved from: www.irjabs.com.

Maghsoudi, T., Davodi, H., & Hekmat, M. (2013). Agricultural production cooperatives, entrepreneurship and education in Iran. African Journal of Business Management, 7(18), 18061813.

Fotoohi, M. (2014). Entrepreneurial cooperative development strategies. Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review, 10, 270278-. Retrieved from www.arabianjbm.com

Gautam, R. K., & Mishra, K. (2016). Study on rural women entrepreneurship in India: Issues and Challenges. IJAR, 2(2), 33-36.
Saaty, T., and Peniwati, K. 2008. Group decision making: drawing out and reconciling differences. Pittsburgh, Pennsylvania: RWS Publications.

